

Oktatási útmutató

Egy átlagos nap

Időtartam: 50 perc | életkor 12 – 18

Bevezető

Mi történik, amikor eltűnik a demokratikus jogállamiság, amit kirekesztés és egyenlőtlen bánásmód követ? Mit jelentene ez a mindennapjainkra nézve? Mit jelentene konkrétan egy átlagos napon? Ez a feladat segít a diákoknak világosan megérteni és megtapasztalni a demokrácia és a diktatúra közötti ellentétet.

Európában évszázadokon át, újra és újra teret nyert a zsidóellenesség. Hatalomra kerülésük után a nácik számos jogfosztó intézkedést vezettek be a zsidók ellen Németországban, majd az általuk megszállt országokban is. Ezek az intézkedések kirekesztéshez és a zsidók emberi mivoltának megsértéséhez vezettek, amik súlyos következményekkel jártak a mindennapi életükre nézve. A foglalkozás során a diákok megismerkednek a lépésről-lépésre történő kirekesztés folyamatával, és elgondolkodnak azon, hogy mindez mit jelentene a saját mindennapjaikban.

Tanulási célok

- A tanulók megértik, hogy mit jelent demokráciában illetve diktatúrában élni, azok mindennapokra ható következményeivel.
- A tanulók betekintést nyernek abba, hogyan dehumanizálták és rekesztették ki az üldözött embereket a náci diktatúrában.
- A tanulók összekötik a múlt eseményeit a saját mindennapi életükkel.

Előkészületek

- Töltsd le, nyomtasd ki és vágd szét a „Zsidóellenes rendelkezések” fájlt (egylapos, színes, két darab A4-es oldal). Minden diák két zsidóellenes rendelkezést kap (például egy 24 fős osztály számára háromszor nyomtasd ki a fájlt).
- Töltsd le és nyomtasd ki az „Egy átlagos nap a parkban” című feladatlapot; egy darab A4-es lap két diák számára (kétoldalas, fekete-fehér).
- Szükséges, hogy legyen tábla az íráshoz.

Tartalmi előkészületek

Az útmutató lépésről-lépésre végén háttérinformációkat találsz a zsidók üldözéséről, amik további iránymutatást nyújthatnak az óra megvalósításához. A végén található egy *tanári jegyzet* az „Egy átlagos nap a parkban” nevű feladatlaphoz.

Tippek: Az elején ne árulj el túl sokat a lecke tartalmáról, mert ez később erősebbé teszi az „aha-élményt”. Szükséges némi alapismeret olyan fogalmakról, mint a második világháború, az alkotmány és a demokrácia. Pedagógusként előre olvasd el a megszállt Hollandiában bevezetett zsidóellenes intézkedések válogatását, és az 1. lépésben irányítsd a beszélgetést a mindennapi események példái felé.

Útmutató lépésről-lépésre

1 Milyen egy átlagos nap?

Kérd meg a diákokat (egyéni vagy párban), hogy írják le, mit csinálnak egy átlagos (iskolai) napon. Hogyan néz ki egy napjuk? **Tipp:** hogy segítsd őket, írd fel példaidőpontokat a táblára. Például:

- 07:00 felkelés
- 07:30 reggeli (mit eszel?)
- 08:00 indulás az iskolába (hogyan mész?)
- 08:30 az iskolában (mit csinálsz? Például: új dolgokat tanulsz, beszélgetsz a barátaiddal)
- 12:00 ebéd (mit eszel és kivel?)
- 14:00 hazaindulás (hogyan?)
- 14:30 szabadidő (mit csinálsz? Például: mobilozás, sportolás, kutyasétáltatás, videónézés, házi feladat)
- 18:00 vacsora (barátokkal vagy családdal?)
- 20:00 (például hétfőn: elmenni szórakozni, moziba, kirándulni, sportolni stb.)

2 Együttessen: hogyan néz ki egy „átlagos” hétköznapi nap?

Gyűjtsd össze a diákok válaszait, és írd fel őket a táblára. Az eredmény egy tevékenységlista lesz, amely alapul szolgál majd a zsidóellenes intézkedések megbeszéléséhez (amit a diákok ekkor még nem tudnak).

3 Második világháború: egyenlőtlen bánásmód egy diktatúrában

Tegyél fel olyan kérdéseket, mint például: mi jut eszetekbe a második világháborúról és az egyenlőtlen bánásmódról? Mely csoportokat érte megkülönböztetés a náci részéről? (Zsidók, színtik és romák, homoszexuálisok, fogyatékkal élők stb.).

Írd fel a diákok válaszait szófelhő formájában az általad korábban összegyűjtött időpont- és tevékenységlista, tehát a tanulók „átlagos napja” köré.

Opcionális: keresd meg Anne Frank naplójának 1942. június 20-i bejegyzéséből azt az idézetet, amelyben a hollandiai zsidóellenes intézkedésekről ír. Ezt felolvashatod az osztálynak a 4. lépés bevezetéseként.

4 Zsidóellenes intézkedések: kirekesztés és megkülönböztetés

Oszd ki a Hollandiában bevezetett zsidóellenes rendelkezések kártyáit. Minden diák két példát kap. A tanulók két–négy fős csoportokban dolgoznak, átgondolják és megbeszélik a zsidóellenes rendelkezéseket. Ezután a csoporton belül „rangsort” készítenek belőlük: a szerintük legsúlyosabbat felülre, a legenyhébbet alulra helyezve.

Ezután beszéljétek meg az osztállyal a 16 kiválasztott zsidóellenes rendelkezést úgy, hogy minden csoport bemutatja, szerintük melyek voltak a legsúlyosabbak. Tegyé fel például ilyen kérdéseket:

- Melyik intézkedést találtátok a legrosszabbnak?
- Van-e kérdéseitek bármelyik konkrét példával kapcsolatban?

5 Kapcsolódás a saját átlagos naphoz

Magyarázd el a diákoknak a következő feladatot: vegyétek elő a csoportotok „átlagos napját”, és nézzétek meg, mely tevékenységek nem lennének lehetségesek a kiosztott rendelkezések miatt. Karikázzátok be vagy húzzátok át ezeket.

Mindezt közösen beszéljétek meg az osztállyal. Kérdezd meg a diákokat, mely tevékenységeket kellett megjelölniük, aztán sorban húzzátok ki azokat a tábláról is. Végül tedd fel a kérdést: mi maradt a napotokból ezek után?

6 Politikai rendszer: diktatúra vs. demokrácia

A következő munkalap, „Egy átlagos nap a parkban” bevezetéséhez tedd fel röviden az alábbi kérdéseket az osztálynak:

- Ki hozta meg a zsidóellenes intézkedéseket?
- Milyen politikai rendszer volt hatalmon, amikor a nácik uralkodtak?
- Milyen politikai rendszer van most az országunkban?

Oszd ki a munkalapot párokban. A diákok kezdjék a holland alkotmány 1. cikkével, válaszolják meg a kérdéseket, és töltsék ki a munkalap hátoldalán található feladatot. Beszéljétek meg az eredményt az osztállyal. Szükség esetén használd a Válaszlap: Egy átlagos nap a parkban (az oktatási útmutató utolsó oldala).

Opcionális: beszéljétek meg a kép közepén látható Igazságasszony alakját. Miért visel kendőt a szeme előtt?

7 Végeredmény: Visszatérés egy átlagos naphoz

Végül térjen vissza a táblához az aktivitáslistával, az átlagos átlagos nappal. Tegye fel a záró reflexió kérdést: Mi köze van a mindennapi napunknak a demokráciához?

Háttérinformáció

A zsidóüldözésről

Zsidóellenes intézkedések a náci Németországban

Hitler 1933. január 30-i kancellárrá kinevezésével megkezdődött a politikai ellenzék felszámolása és a zsidókat rövid időn belül a társadalom minden szintjéről kizárták. 1935. szeptember 15-én a náciik bevezették a nürnbergi faji törvényeket. Ezek a rasszista törvények a Németországban élő zsidók ellen irányultak: kevesebb jogot biztosítottak számukra, mint Németország más lakosainak és lépésről lépésre kirekesztették őket. Ez a tananyag a zsidók elleni diszkriminációra összpontosít a náci rezsim idején.

A náciik szinte valamennyi általuk megszállt országban bevezettek zsidóellenes intézkedéseket. Ebben az oktatási anyagban a megszállt Hollandiában bevezetett rendelkezéseknek egy válogatása található.

A „zsidó” meghatározása a náci rezsim idején

A faji törvények határozták meg, hogy kit tekintettek zsidónak és kit nem. Ez a meghatározás a származáson alapult. Ha valakinek három vagy négy zsidó nagyszülője volt, azt zsidónak minősítették. A zsidók többé nem számítottak állampolgárnak, ezért nem tarthattak igényt bizonyos polgári jogokra, nem szavazhattak és nem dolgozhattak az államigazgatásban.

Hollandiában

1940. május 10-én a német hadsereg megszállta Hollandiát. Ezzel kezdetét vette az öt napig tartó harc, amely az ország megszállásához vezetett.

1941. február 3-án a német megszálló erők utasítására a holland hatóságok bejelentették, hogy a zsidóknak a lakóhelyük szerinti önkormányzatnál zsidóként vagy „kevert származású zsidóként” kell regisztráltatniuk magukat. Ezeket az adatokat hozzáadták a népeességnyilvántartáshoz.

A zsidók nem tudták előre felmérni a regisztráció következményeit, ezért szinte mindenki eleget tett a kötelezettségnek. A német megszállás ideje alatt egyre több korlátozást vezettek be zsidóellenes rendelkezések formájában.

Az „Egy átlagos nap a parkban” című munkalapról

A parkban különböző (alapvető) jogok jelennek meg, mint például a gyülekezéshez való jog, a szólásszabadság, a vallásszabadság, a kisebbségek védelme, az egyenlő bánásmód, a véleménynyilvánítás szabadsága stb.

Az alábbiakban néhány magyarázat olvasható:

Justitia (az igazság istennője)

Ez az ábrázolás az igazságos igazságszolgáltatás szimbóluma: a mérleg az ítélezést jelképezi, a kard a büntetést, a szemkötő pedig a pártatlanságot (vagyis azt, hogy az ítélet meghozatalakor nem veszi figyelembe az áldozat vagy az elkövető külső megjelenését). Egy demokráciában az igazságos igazságszolgáltatás alapvető fontosságú.

Graffiti fújása: a szabadság határai

A tiltakozás megengedett egy demokráciában, azonban nem szabad önkényesen tönkretenni vagy megrongálni dolgokat. A véleménynyilvánítás szabadságának is vannak határai. Még egy tüntetés során is léteznek szabályok, amelyeket minden állampolgárnak be kell tartania. Ennek a képnek a segítségével azt is meg lehet vitatni, hogy milyen különbségek vannak a jogsértésekért kiszabott büntetések mértékében egy diktatúrában és egy demokráciában.

Megjegyzés: A diszkrimináció még mindig jelen van a demokráciákban.

Annak ellenére, hogy a törvény előtt mindenki egyenlő, a gyakorlatban még a demokratikus rendszerekben is előfordulnak igazságtalanságok, például a diszkrimináció. Emiatt még egy demokráciában is néha „küzdeni” kell az egyenlő jogokért – azok nem automatikusak. Ezt mutatja például az a lány is, akit kizárnak a sportolásból. Tehát igen, még egy demokráciában sem minden igazságos vagy tökéletes.



Oktatási útmutató — Egy átlagos nap

Válaszlap: Egy átlagos nap a parkban

RED: EXAMPLES OF (FUNDAMENTAL) RIGHTS

- YOU ARE ALLOWED TO PROTEST:** Points to a sign that says "NO DOG POO, KEEP DOGS ON LEADS".
- THE PARK IS FOR EVERYONE, SO THERE MAY ALSO BE NOISE:** Points to a sign that says "THIS PARK IS FOR EVERYONE".
- EVERYONE IS ALLOWED TO USE PUBLIC SPACES:** Points to a sign that says "NO DOG POO, KEEP DOGS ON LEADS".
- YOU CAN BELIEVE WHATEVER YOU WANT:** Points to a sign that says "NO DOG POO, KEEP DOGS ON LEADS".
- YOU ARE FREE TO FAIL IN LOVE WITH WHOEVER YOU WANT:** Points to a sign that says "NO DOG POO, KEEP DOGS ON LEADS".

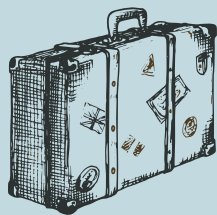
BLUE: EXAMPLES OF DISADVANTAGES OF DEMOCRACY

- THERE IS STILL EXCLUSION IN EVERYDAY LIFE:** Points to a sign that says "NO, YOU'RE A GIRL, YOU CAN'T JOIN IN".
- THERE IS TRASH ON THE GROUND, NOT EVERYONE CLEANS UP AFTER THEMSELVES:** Points to a sign that says "SO THE FORGIVE ME AND THERE FOR A HOTDOG?".
- IT IS FAR TOO BUSY IN THIS PARK...:** Points to a sign that says "CELEBRATE!".

Egy átlagos nap Zsidóellenes rendelkezés a megszállt Hollandiában



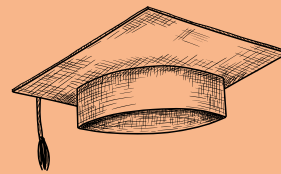
ZSIDÓELLENES RENDELKEZÉS
A MEGSZÁLLT HOLLANDIÁBAN



ZSIDÓK TÖBBÉ NEM UTAZHATNAK VAGY
KÖLTÖZHETNEK ENGEDÉLY NÉLKÜL

1941. NOVEMBER 7.

ZSIDÓELLENES RENDELKEZÉS
A MEGSZÁLLT HOLLANDIÁBAN



A ZSIDÓ TANULÓK KI VANNAK ZÁRVA
AZ OKTATÁSBÓL

1942. SZEPTEMBER 15.

ZSIDÓELLENES RENDELKEZÉS
A MEGSZÁLLT HOLLANDIÁBAN



ZSIDÓK NEM LÁTOGATHATNAK
MEG NEM ZSIDÓKAT

1942. JÚLIUS 6.

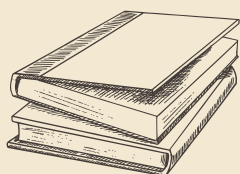
ZSIDÓELLENES RENDELKEZÉS
A MEGSZÁLLT HOLLANDIÁBAN



A ZSIDÓK CSAK DÉLUTÁN 3 ÉS 5 ÓRA KÖZÖTT
MEHETNEK NEM ZSIDÓ BOLTOKBA

1942. JÚNIUS 30.

ZSIDÓELLENES RENDELKEZÉS
A MEGSZÁLLT HOLLANDIÁBAN



A ZSIDÓ TANULÓK KÖTELESEK ZSIDÓ
ISKOLÁBA JÁRNI

1941. SZEPTEMBER 6.

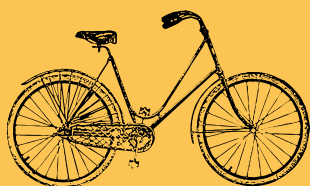
ZSIDÓELLENES RENDELKEZÉS
A MEGSZÁLLT HOLLANDIÁBAN



A ZSIDÓKNAK TILOS
MOZIBA MENNIÜK

1941. JANUÁR 7.

ZSIDÓELLENES RENDELKEZÉS
A MEGSZÁLLT HOLLANDIÁBAN



A ZSIDÓKNAK BE KELL SZOLGÁLTATNIUK A KERÉK-
PÁRJAikat ÉS EGYÉB KÖZLEKEDÉSI ESZKÖZEIKET

1942. JÚNIUS 12.

ZSIDÓELLENES RENDELKEZÉS
A MEGSZÁLLT HOLLANDIÁBAN



A ZSIDÓK KI VANNAK TILTVA A STRANDOKRÓL,
PARKOKBÓL, USZODÁKBÓL ÉS HOTELEKBŐL

1941. MÁJUS 31.



ZSIDÓELLENES RENDELKEZÉS
A MEGSZÁLLT HOLLANDIÁBAN



MINDEN HAT ÉVNÉL IDŐSEBB ZSIDÓ KÖTELES
RUHÁZATÁN SÁRGA CSILLAGOT VISELNI
„ZSIDÓ” FELIRATTAL

1942. MÁJUS 3.

ZSIDÓELLENES RENDELKEZÉS
A MEGSZÁLLT HOLLANDIÁBAN



A ZSIDÓ ZENÉSZEKET KIRÚGJÁK
A ZENEKAROKBÓL

1941. MÁJUS 15.

ZSIDÓELLENES RENDELKEZÉS
A MEGSZÁLLT HOLLANDIÁBAN



ZSIDÓK NEM TARTÓZKODHATNAK
AZ UTCÁKON ESTE 8 ÉS
REGGEL 6 ÓRA KÖZÖTT

1942. JÚNIUS 30.

ZSIDÓELLENES RENDELKEZÉS
A MEGSZÁLLT HOLLANDIÁBAN



ZSIDÓK CSAK ZSIDÓ
FODRÁSZOKHOZ JÁRhatnak

1942. JÚNIUS 14.

ZSIDÓELLENES RENDELKEZÉS
A MEGSZÁLLT HOLLANDIÁBAN



ZSIDÓK NEM LEHETNEK TAGJAI OLYAN
SZERVEZETEKNEK ÉS SPORTKLUBOKNAK
AMIKNEK VANNAK NEM ZSIDÓ TAGJAI

1941. OKTÓBER 22.

ZSIDÓELLENES RENDELKEZÉS
A MEGSZÁLLT HOLLANDIÁBAN



NAGY „J” BETŪT PECSÉTELNEK A ZSIDÓK
SZEMÉLYI IGAZOLVÁNYAIBA

1941. JÚLIUS 4.

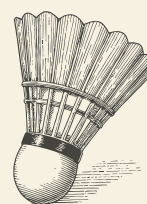
ZSIDÓELLENES RENDELKEZÉS
A MEGSZÁLLT HOLLANDIÁBAN



ZSIDÓKNAK NEM LEHET
TELEFONJUK

1942. AUGUSZTUS 1.

ZSIDÓELLENES RENDELKEZÉS
A MEGSZÁLLT HOLLANDIÁBAN



ZSIDÓK NEM
SPORTOLHATNAK

1942. JÚNIUS 12.

Feladatlap

Egy átlagos nap a parkban

Bevezetés

Egy demokratikus ország egyik legmeghatározóbb jellemzője az alkotmánya. Ez a legfontosabb törvény, amely tartalmazza egy demokrácia és az ország lakosai számára alapvető szabályokat.

Például a holland alkotmány 1. cikke így szól:

1. cikk Egyenlő bánásmód – a diszkrimináció tilalma

Hollandiában minden embert egyenlő módon kell kezelni egy hasonló helyzetben. Vallás, világnézet, politikai nézet, etnikai hovatartozás, nem, fogyatékoság, szexuális irányultság vagy bármely más ok alapján történő megkülönböztetés nem megengedett.

Megnézheted a saját országod alkotmányát is, különösen azt a cikket, amely az egyenlő bánásmódról és a diszkrimináció tilalmáról szól.

1 Beszéljétek meg párokban az alábbi kérdést:

Előfordulhatnak-e egy demokráciában olyan zsidóellenes törvények, mint amilyenek a múltban voltak? Magyarázd meg, miért (vagy miért nem).

2 Fordítsd meg a feladatlapot, és nézd meg a parkról készült rajzot!

- Karikázz be öt olyan helyzetet, amelyek egy demokráciában a (alapvető) jogoknak köszönhetően lehetségesek.
- Egy másik színnel karikázz be három olyan helyzetet, amely a demokrácia lehetséges hátrányait mutatja.

Feladatlap

Egy átlagos nap a parkban

